

Združimo sile!

Lepo število goriških Slovencev je 24. februarja t.l. v deželnem avditoriju jasno in glasno potrdilo odločitev za svoje avtonomno politično življenje. Kot so opazovali pravilno ugotovili, ni šlo za čisto politično manifestacijo. Slavje se je prepletalo s slovensko pesmijo, z nastopi naših odličnih zborov iz vsega našega »enotnega kulturnega prostora«, iz celotne naše domovine. Prisotni so bili Korošci, Tržačani, Gorjanci in navdušeni pevci iz matične Slovenije. Najbrž je bilo s tem nazorno potrjeno osnovno stališče Slovenske skupnosti, ki ji gre najprej za povezanost, enotnost, predanost slovenstvu in šele nato za politiko kot tako. Takšna je pristna duša Slovenske skupnosti, nanjo smo ponosni in se radi za njo žrtvuemo, čeprav se zavedamo, da je pred nami še veliko dela in naporov, če hočemo, da bodo zastavljeni cilji postali prava in vsakdanja resničnost.

Navdušeni zamejski Slovenci, ki so za to priložnost napolnili do zadnjega kotička prostorni avditorij sredi Gorice, prav blizu Travnika, ki nas idealno povezuje z našo preteklo in sedanjo zgodovino, so brez vsakršnega dvoma potrdili namene in hotenja Slovenske skupnosti. Treba je naprej! Naprej po slovenski politični poti, naprej s samostojnim političnim udejstvovanjem. Skratka: s ponosom naprej! Nikomur nismo ničesar dolžni; od italijanske vlade in države terjamo samo to, kar nam pritiče; od matične domovine pričakujemo, da nas kot take upošteva, spoštuje in nam da moralne pomoči, ki smo je potrebni.

Pred nami so upravne volitve. Za Slovensko skupnost bodo velika, morda odločilna preizkušnja. Kaj bi stranka brez svojih volivcev in brez izvoljenih predstavnikov? Mlin na veter!

Naročnike in bralce opozarjamo, da prejšnja številka Novega lista (četrtek, 28.2.85) ni izšla zaradi stavkovnega gibanja časnikarjev in tiskarskih delavcev.

Zavedamo pa se, da na našega človeka lahko računamo. Naš človek se vedno bolj osvobaja strahu in pogojevanj, tako narodnih kot političnih, in vedno bolj umeva potrebo po samostojnem in samobitno-ustvarjalnem političnem življenju. Vedno bolj mu je jasno, da nas v politiki noben tujec ne more predstavljati ali zastopati. Majske upravne volitve v Gorici bodo prva priložnost, da to jasno in nazorno dokažemo. Če se bomo z mogočnega slavja v goriškem avditoriju dokopali do te zavesti, bomo mogli reči, da smo povsem pravilno zastavili svoje napore.

MARJAN TERPIN
pokrajinski tajnik

Na delu sile proti manjšini

Medtem ko je minister za odnose z deželami Vizzini sprejemal v Rimu enotno delegacijo Slovencev v Italiji, ki mu je obrazilo osnovne zahteve v zvezi s celovito zakonsko zaščito, je v Trstu priredil tiskovno konferenco »odbor za obrambo italijanstva« mesta. Gre za odbor, ki so ga priklicali k življenju italijanske nacionalistične sile, da bi se preprečila odobritev zaščitnih norm za slovensko narodno manjšino v Italiji.

Iz daljšega poročila, ki so ga na tiskovni konferenci izročili predstavnikom sredstev množičnega obveščanja, zgovorno izhaja, da so se že omenjene sile trdno odločene poslužiti vseh sredstev za doseg svojega cilja. V poročilu najdemo več trditve, ki nikakor ne ustrezajo resnici, saj se navajajo nekatera stališča in zahteve, ki so vsekakor tuje slovenski manjšini. Očitno jih »odbor« navaja z namenom, da bi zasejal med Italijani kako bojazen oziro-

ma vzbudil v njih občutek ogroženosti, kar je pogoj za odločno reakcijo.

Sile, ki v Trstu nasprotujejo ureditvi odnosov med večino in manjšino, zatrjujejo, da Slovenci v Italiji ne potrebujemo nobenega zaščitnega zakona, češ da nam že obstoječa zakonodaja zagotavlja status najboljše zaščitene manjšine v Evropi. Omenjene sile poleg tega trdijo, da je treba pred morebitnim izglasovanjem zaščitnih norm izvesti preštevanje manjšine, češ da je to pogoj za določitev ravni in vsebine zaščite.

Pričakovati je treba, da bodo nacionalistične sile skušale v prihodnosti okrepiti svoje delovanje, zaradi česar bi pričakovali, da bi začele s svojo protiakcijo tiste italijanske sile v Trstu in deželi, ki se izjavljajo za kulturo sožitja. Kako da se še niso oglasile? Po drugi strani pa je v interesu manjšine, da tudi sama neposredno pove italijskim someščanom, kako si zamišlja ureditev odnosov z večino, se pravi, kako si predstavlja zaščito.

OB DNEVU ŽENSK

Živimo v času, v katerem se je, hvalabogu, bistveno spremenil odnos med spoloma. Ženska ima v današnji družbi vsekakor drugačno mesto, kot je zanj veljalo v preteklosti. Seveda to velja tudi za moške. Naša miselnost ne ločuje več strogo med področjem delovanja moškega in delovanja ženske. Uravnovešenje odgovornosti in dejavnosti je danes postala vsakdanja praksa, ki velja za večino ljudi.

Oba, moški in ženska delata, oba, vsaj tako opazamo posebno v mladih družinah, ki jih poznamo, skrbita za hišna opravila in za otroke, ko pridejo. V kratkem času je torej družba doživela to revolucijo, ki je končno postavila spola na pravičnejšo raven.

In vendar še obstajajo krivice do ženske. Še vedno slišimo in vemo, da delovni trg in sindikati niso vedno enako zavzeti, kadar gre za pravico do dela za moškega ali žensko; neenake plače, dela, ki ne prinašajo veliko osebnih zadoščenj, odslovitve itd., so še vedno v odstotkih pogostejša grenka stvarnost za ženske. Družba sicer teži po pravičnejši ureditvi socialnega stanja žensk. Vendar, poleg teh družbenih in socialnih vprašanj v zvezi z enakopravnostjo ženske, se sprašujemo o miselnosti, ki še vedno lahko popredmeti žensko.

Moški svet, potrošniška miselnost in sama človeška (tudi ženska) ujetost v ta začarani krog pogojujejo tako moškega kot žensko, da še vedno, zavestno ali ne, tep-

tata enakopravnost in svojo moško ali žensko čast.

Dovolj je, da pomislimo na reklamo. Po svoji logiki sta propaganda in reklama funkcionalni v kolikor z vidnim znakom, simbolom ali stavkom z najmanjšim trudom in v najbolj logični sosledici pogoja človeka — kupca, da se odloči za ta ali drugi predmet, oblačilo, hrano, avto itd. Kdor se ukvarja z reklamo, dobro ve, kaj »pričegne« in zato reklama deluje in učinkuje velikokrat predvsem na podlagi psiholoških zank in vab.

Recimo: »Uporabljal parfem xy! Ne čudi se, če kdo ukrade rože zate ...« ali »uživaj jogurt YZ in vsi bodo občudovali tvoj stas!« Primerov ne manjka, tudi za blago, ki naj bi ga kupovali moški, ker naj bi to povečalo njihove uspehe pri ženskah.

Zanimivo pa je, da mnoge mlade in stare in ob njih tudi veliko moških, kljub deklarativnim besedam o tem, da nočejo biti instrumentalizirani, delajo neverjetne stvari, da bi »ugajale« in »ugajali«. Tudi v tem je seveda nekaj pozitivnega, ker skrb za svojo zunanost dokazuje spoštovanje do lastne osebe, ko pa stvar postane le sredstvo koketiranja, se človek vpraša, kako je s človeško naravo, oziroma kako je z vzgojo v sedanji družbi.

Sodobni svet s svojo potrošniško miselnostjo seveda računa s človeško nečimr-
M. T.

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Pravljica o črkah«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00-19.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 11. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Camille Saint-Saëns: Samson in Dalila; 11.30 Beležka; 12.00 Smer: slovenske gore; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glas »frajtonarce«; 13.30 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Jakec Vohljač, otroški detektiv«; 15.00 Iz šolskega sveta; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Godalni kvartet Slovenske filharmonije; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 12. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Med Brdi in Jadranom; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 Camille Saint-Saëns: Samson in Dalila; 11.30 Beležka; 12.00 Filmskemu ustvarjanju naproti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Veter raznaša besede; 16.30 Postni govor; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Godalni orkester Slovenske filharmonije; 18.00 Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Ženitev«, komedija; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 13. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Primorski oktet iz Ajdovščine, oktet »Vrtnica« iz Nove Gorice in oktet »Nadiža« iz Kreda; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Kocka na kocko; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Gramofonska plošča zbora »Mirko Filej« iz Gorice; 18.00 »Poezija slovenskega zapada«, primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 14. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za 2. stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Sestane ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Dekliški zbor Glasbene mladine iz Osijeka v Jugoslaviji; 18.00 Primorska diaspora v Svetu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 15. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Spoznavajmo ribe našega morja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor »Juraj Barakovič« iz Zadra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 16.30 Postni govor; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Nabožna glasba; 18.00 Kulturni dogodki in ob 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Turina; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom narodu st'zdice, čjer so včas b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Igrajmo se pravljice«; 15.00 Z Gershwinom od popevke do opere; 16.00 Naša šolska obzorja; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Violinist Angelo Vattimo, klarinetist Marcello Manuelli in pianistka Barbara Opeka; 18.10 Dramska vetrovnica: Večer umetniške poezije; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Poučen seminar v Portorožu

V soboto, 23. februarja, je bil v Portorožu študijski seminar, ki ga je pripravila Zveza ekonomistov Slovenije za člane Društva slovenskih ekonomistov v Italiji »Ekonomist«. Poleg številnih študentov tržaške ekonomske fakultete se je seminarja udeležilo tudi mnogo gospodarskih operaterjev iz zamejstva. S seminarja so vsekakor odnesli precej informacij, ki jim bodo pri poslovanju še kako koristile.

Program je predvideval tri predavanja. Prvi je nastopil prof. Viljem Merhar z ljubljanske ekonomske fakultete, ki je govoril o institucionalnih in narodnogospodarskih problemih jugoslovanskega gospodarstva. V svojem posegu je najprej podal splošen uvod o razvoju kapitalizma in socializma s posebnim poudarkom na pojem lastnine. Zaustavil se je nato pri vprašanju družbene lastnine in pri razmerju med planskim in tržnim gospodarstvom. Kot vsakemu drugemu predavanju je tudi temu sledilo veliko posegov in vprašanj zelo pozornih poslušalcev. Nato je govoril Jože Zakonjšek, član republiškega komiteja za družbeno planiranje, ki je podal glavne smernice načrta o gospodarskem in družbenem razvoju Slovenije do leta 2000. Ta dolgoročni načrt obsega domala vse smeri razvoja in je shematično razdeljen na šest segmentov, in sicer: vprašanje prebivalstva, zaposlenosti in kadrov tvori prvi razred; tehnologija, znanost, izobrazba in informatika, drugi; mednarodni ekonomski odnosi, tretji; infrastrukture, četrti; regionalni razvoj, peti; prostor ter zaščita okolja pa sestavljata šesti razvojni segment. Načrt mora seveda biti v skladu s splošnim jugoslovanskim razvojnim planom in mora istočasno težiti k večjemu ekonomskemu razvoju in k večjemu družbenemu integriranju.

V popoldanskih urah je bilo na vrsti predavanje Toma Vojnoviča, ki je preučil možnosti in perspektive višjih oblik gospo-

darskega sodelovanja slovenskih in jugoslovanskih organizacij združenega dela s poslovnimi partnerji iz tujine in zamejstva. Predavatelj je seznanil poslušalce z novimi zakoni, ki urejajo kooperiranje med jugoslovanskimi in tujimi podjetji in zaradi katerih je postala Jugoslavija gospodarsko zanimivejša za tuje partnerje.

Po tem uspelem seminarju so udeleženci izrazili željo po tesnejšem sodelovanju med matično Zvezo ekonomistov Slovenije in zamejskim »Ekonomistom«.

SKRB ZA NAŠO MLADINO

Čeprav je šolsko leto še v polnem teku, je kljub temu mogoče primereno, da že sedaj pomislimo na poletni čas, ko bodo naši otroci uživali zaslužene počitnice. Prav gotovo ni vseeno, kako jih bodo preživeli. Ker je veliko staršev zaposlenih zunaj doma, ostajajo marsikateri otroci sami doma, se večkrat dolgočasijo, buljijo v televizijo, zunaj doma na cesti pa utegne nanje kvarno vplivati neprimerne družba.

Zato je gotovo na mestu, da poskrbimo naši mladini primerno družbo in okolje, v katerem se bodo telesno in duhovno razvedrili in okrepili.

Ena izmed primernih oblik, kako preživeti v družbi skoraj mesec dni poletnih počitnic, je prav gotovo kolonija. Društvo SLOKAD se že sedaj ukvarja z novimi zamislimi, kako bo organiziralo letošnjo kolonijo v privlačnejši obliki. Z novimi pobudami, ki so jih predlagali razni vzgojitelji in psiholog, želi popestriti življenje v koloniji. Otroci bodo bolj zadovoljni in bodo odnesli iz kolonije mnogo dobrega.

Zato društvo SLOKAD pripravlja občni zbor za 19. marec. Odbor, ki bo izšel s tega občnega zbora, bo imel nalogo, da izvede zasnovane spremembe v nadaljnjem organiziranju kolonije. Tudi na občnem zboru bodo dobrodošle še nove zamisli in pobude.

Minister za delo De Michelis je začel z vrsto posvetov s predstavniki sindikalnih organizacij delavcev in delodajalcev, da bi ugotovil, ali obstaja možnost sporazuma, ki naj prepreči razpis referendumu o premični lestvici.

—□—

Po nalogu ameriškega sodstva je policija pripravila v New Yorku znanega italijanskega »poslovnega« moža Francesca Pazienzo. Italijansko sodstvo ga išče zaradi mnogih kaznivih dejanj, med drugim v zvezi z zagonetno smrtjo bančnika Calvija. Pričakovati je, da bodo ameriške oblasti Pazienzo izročile Italiji, kot so svoj čas izročile Sindono.

Ob dnevu žensk

■ nadaljevanje s 1. strani

nostjo in kaže, da v tem ni nič novega pod soncem.

Seveda bi bilo zanimivo proučiti vzgibe, ki pripeljejo do takega obnašanja ljudi. Nedvomno pa je, da so ženske kljub socialnim in državljanskim pravicam, ki vsaj uradno dajejo ženski enakopravnost in težnjo, da do te enakopravnosti tudi v resnici pride, lahko velikokrat predvsem žrtve psiholoških in vzgojnih krivic.

Družba pogojuje vzgojo, naše obnašanje in mišljenje. Gre torej za področje, ki je težko oprijemljivo, saj se dotika vsakega posameznika. Gre za krivice proti človeški osebi in njegovemu dostojanstvu, to pa je velikokrat težko opredelljivo področje, veliko težje, kot so lahko socialne krivice na delovnem mestu.

Ob prazniku žensk bi se zato mogoče veljalo zamisliti prav o človeškem dostojanstvu in medsebojnem spoštovanju ter sprejemanju za to, kar smo, v vseh smislih. Odkriti odnosi med ljudmi bi verjetno lahko odpravili marsikatero krivico, žalost in skrb.

Odprto pismo

Zalostna je ugotovitev, da v Trebčah, ki so po veliki manifestaciji ob postavljanju dvojezičnih napisov postale eden izmed simbolov enotnosti med Slovenci v Italiji in skupnega prizadevanja za lepšo prihodnost v zamejstvu, v sami vaški skupnosti ne vlada strpnost in ni pri vseh volje za medsebojno razumevanje.

Te vrstice pišemo ne iz kake užaljenosti ali polemčnosti, pač pa iz obžalovanja nad nekaterimi dogodki, ki zadevajo župnijsko skupnost, da bi se v prihodnje ne ponovili.

Ce naj opustimo nekaj dejstev iz zadnjih časov (dvakrat razbit zvonec na župnišču, pokvarjena ura na zvoniku, razbitje razpela na vaškem pilu, žaljivi in sramotilni napisi v bližini župnišča, požig pošte na vhodnih vratih) in nestrpnost pri hujškanju in ustrahovanju, ki si ga nekateri privoščijo na račun mladih, ki zahajajo v cerkev, mora priti v javnost zadeva ob predavanju, ki ga je priredil župnijski pastoralni svet 28. februarja t. l.

Medse smo povabili prof. Matjaža Puca iz Ljubljane, da bi predaval o tem, ali je še aktualno danes govoriti o veri. Ker smo enakopravna vaška komponenta in ker smo mnenja, da lahko predavanje znanega publicista iz matične domovine zanima tudi širšo javnost, smo 10. februarja naslovili na odbor kulturnega društva prošnjo, da bi smeli imeti predavanje v Ljudskem domu. Šele 23. februarja smo dobili usten odgovor, da je na naproseni dan in uro dvorana zasedena zaradi gostovanja Slovenskega stalnega gledališča z dvema Pirandellovima enodejankama.

Tako se je zgodilo, da je prišlo v vasi kljub obvestilu do dveh istočasnih pobud iz konkurenčnih razlogov. Vemo namreč, da je bilo gostovanje določeno, potem ko je župnijski svet najavil svojo prireditve. Slovensko gledališče je bilo celo izkoriščeno za brezsmiselno nagajanje v vaški skupnosti. Žal nam je za to, saj je bil tako marsikdo prikrajšan za ta ali oni kulturni dogodek, nerazumevanje in nestrpnost pa sta pri nas in drugje že marsikoga dovedla do tega, da se je sploh umaknil v zasebno življenje, da ostane v miru in mu nihče nič ne očita.

Zadeva pa je imela še nesposobuden epilog. Ko se je predavanje začelo, se je župnišču približalo kakih petnajst mladih domačinov, ki so ob parkiranih avtomobilih skušali z vpitjem in namigovanjem motiti redni potek predavanja.

Taki dogodki globoko ranijo v srce vsakega, ki mu je do sožitja in razumevanja med nami. Da ne bi več prišlo do takih nevednosti, skušajmo ubrati pot medsebojnega spoštovanja!

Župnijski svet iz Trebč

— □ —

Britanski rudarji so prekinili stavko, ki je trajala nič manj kot 356 dni, ne da bi dosegli kak sporazum in ne da bi bila sprejeta niti ena sama njihova zahteva. Rudarji so se kratkoma predali. S tem pa ni rečeno, da je delodajalec »slavil zmago«, kajti stavka je opozorila na vrsto novih vprašanj, ki so tesno povezana z začetkom nove, poindustrijske dobe, na katera pa britanska družba ni pripravljena.

— □ —

Predsednik Craxi je v spremstvu zunanega ministra Andreottija opravil obisk v Washingtonu, kjer je imel pogovore s predsednikom Reaganom in zunanjim ministrom Shultzem. Predmet pogovorov so bila aktualna mednarodna vprašanja, a tudi posledice nenehne rasti vrednosti ameriškega dolarja.

Svetovalec Štoka izredno aktiven

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka je v zadnjih časih še posebno aktiven, saj takorekoč ne mine dan, da ne bi v tisku opazili kake njegove pobude, predloga, akcije.

Tako je pred nekaj dnevi vložil v deželni svet vprašanje, ki pobliže zadeva delovanje skavtov in skavtinja oziroma vseh podobnih mladinskih organizacij. Po obstoječih deželnih predpisih skavti dejansko v naši deželi ne morejo taboriti, saj je za taborjenja v veljavi enaka zakonodaja kot na primer za campinge. Skavti poleg tega ne morejo na prostem niti prižgati ognja, da bi si lahko kaj skuhal, da ne govorimo o kresovih! Svetovalec dr. Štoka zato sprašuje deželni odbor, kaj namerava narediti, da bi se kočljivo vprašanje uredilo tako, kot veleva zdrava pamet.

Svetovalec Slovenske skupnosti je te dni prejel odgovor od deželne vlade, ki jo je bil svoj čas vprašal, ali namerava podpreti predlog domala vseh organizacij na Opčinah pri Trstu, naj se opensko strelišče preuredi v spominski prostor na žrtve fašizma in nacizma. V svojem odgovoru deželna vlada pravi, kako je ugotovila, da strelišče služi vojski za vežbanje, češ da je

edino v vsej tržaški pokrajini, in da služi tudi športnim namenom. Deželna vlada pa meni, da to ni v nasprotju z zahtevo, da se uredi spominski prostor za žrtve nacizma in fašizma. Zato bo v mejah lastnih pristojnosti podprla pobudo, naj se uredi spominski prostor in se hkrati ohrani strelišče za potrebe vojske in v športne namene.

Svetovalec dr. Štoka je tudi predsednik deželne komisije za zunanje zadeve in o-simske sporazume. V tem svojstvu se je prejšnji teden srečal z jugoslovanskim generalnim konzulom v Trstu Dragom Mirošičem, s katerim se je pogovarjal o obisku, ki ga bo komisija v kratkem opravila v Sloveniji in na področju Reke. Na sestanku sta se deželni svetovalec SSK in jugoslovanski generalni konzul dotaknila tudi vprašanja celovite zakonske zaščite Slovencev v Italiji.

Na koncu naj še omenimo obisk, ki ga je dr. Štoka opravil v Vidmu, kjer je imel daljši pogovor s tamkajšnjim nadškofom msgr. Battistijem. Predmet pogovora je bilo vprašanje upravljanja višarske božje poti, ki mora po mnenju svetovalca Štoka še dalje biti stičišče vseh sosednih ljudstev.

Nove težave SSG v Trstu

Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča je moral te dni sprejeti sklep, da se vse pogodbe, ki zapadejo 28. februarja, ne podpisajo do konca sezone, temveč zgolj za nadaljnji poldrugi mesec, torej do srede aprila.

Iz negotovosti torej v negotovost, do zadnjega, kajti finančno stanje Slovenskega stalnega gledališča je še vedno zelo kritično, in sicer tako, da se bo naša osrednja kulturna ustanova znašla sredi aprila že spet brez likvidnih sredstev, kar pomeni prekinitev sezone in prekinitev vseh delovnih pogodb. Odgovori na krizo Slovenskega stalnega gledališča, je na upravnem svetu dejal predsednik Bogo Samsa, še vedno niso pravi. Sicer ne moremo reči, da smo bili v tej svoji stiski pozabljeni in zapuščeni. Uprava dežele Furlanije - Julijske krajine, na primer, je letos pokazala veliko razumevanje za naše kritično stanje in je skušala pomagati, da bi se to stanje premostilo. Žal pravih in konkretnih odgovorov nismo prejeli iz Rima, iz ministrstva za turizem in prireditve, kjer naj bi se problemi SSG, kot enega izmed petnajstih stalnih gledališč v Italiji, morali po vsej logiki rešiti. Obratno, prav v Rimu so se stvari izostrile in zataknile. Zakonski osnutek, ki naj bi urejal vse, kar v Italiji z eno besedo imenujejo »spettacolo« in torej dramska gledališča, operne hiše, filmski sektor pa tudi cirkuške prireditve in ki ga je parlamentu predložil minister Lagorio, so sicer v poslanski zbornici sprejeli, v senatu pa zavrnili. Z eno besedo vse to pomeni, da je zakon ustavljen, ustavljen pa so tudi vse podpore, ki bi jih moralo ministrstvo nakazati za leto 1985. Predvsem na to podporo je računalo tudi Slovensko stalno gledališče za redni zaključek svoje sezone. Tega denarja pa ni in nihče ne ve kdaj bo prišel, kot tudi nihče ne ve kakšno vsoto bo ministrstvo nakazalo Slovenskemu gledališču, glede na to, da je Slovensko stalno gledališče zahtevalo podvojitev ministrske podpore kot edino rešitev za nadaljnje nemoteno delovanje ustanove. Zahteva o podvo-

jitvi sredstev ni neutemeljena, saj predvideva novi finančni zakon podvojitev sredstev za celoten resor turizma in prireditve.

Denarja vsekakor zaenkrat ni, oziroma ga je toliko, da se pogodbe lahko podpisajo do 15. aprila. Upravni svet je o vsem tem že poročal sindikatu oziroma pristojnim organom, predsednik Samsa in ravnatelj Košuta pa bosta v kratkem imela sestanek s celotnim kolektivom SSG.

Prav o kolektivu je na upravnem svetu spregovoril ravnatelj Miroslav Košuta, ki je opozoril na izredno požrtovalnost vseh, ki so pripomogli, da se je vsaj do danes gledališka sezona nemoteno odvijala. Delati v takšnih pogojih kot so bili letošnji, je dejal Košuta, je izredno težavno, če že ne nemogoče. In vendar je prav v letošnji sezoni Slovensko stalno gledališče zabeležilo nekaj velikih uspehov kot je bila izredno uspela predstava Linhartovega Matička, krstna izvedba novitete Ivanke Hergold Paracels, prva izvedba Pirandellovih enodejank in nadvse uspešno gostovanje v Beogradu in Novem Sadu, ki bo ostalo zapisano kot eden izmed resnično prazničnih trenutkov našega gledališča. Ravnatelj Košuta se je zaustavil ob novi premieri Petrolinijeve komedije Chicchignola, ki je bila v petek, 1. marca, medtem ko je, žal, pod velikim vprašanjem projekt Mačka na vroči pločevinasti strehi ameriškega avtorja T. Williamsa, ki bo baje, če se situacija ne spremeni, preložena na prihodnjo sezono. Po mnenju upravnega sveta SSG pa ne gre spregledati 40-letnice osvoboditve in bi potemtakem gledališče nujno moralo realizirati projekt Miting, pri katerem naj bi sodeloval celoten ansambel. Gledališki večer naj bi izzvenel kot združujoč in osveščujoč moment za celotno slovensko narodnostno skupnost v Italiji.

Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča je tudi določil datum posveta o gledališču, ki bo 22. marca v prostorih Kulturnega doma na temo »Kakšno gledališče hočemo imeti in s kakšnim repertoarjem«.

KORISTNA IN ZANIMIVA PUBLIKACIJA O SLOVENSKEM JEZIKU

Zapis o predstavitvi knjige »Jezikovno razsodišče« naj bo predvsem vabilo, da bi vzeli knjigo v roke in temeljito pregledali vse zanimive in večkrat tudi boleče primere, ki jih dnevno srečuje slovenščina v pogovornem, a tudi knjižnem jeziku in rabi.

Predstavitev te knjige je bila v torek, 26. februarja, v prostorih Gregorčičeve dvorane v Trstu. Po uvodnih besedah povezovalca tega zanimivega večera prof. Pavleta Merkušja, ki je tudi sam zastavil nekaj vprašanj v zvezi z jezikovnim razsodiščem, je spregovoril njegov predsednik dr. Matjaž Kmecl, ki je orisal nastanek in delovanje tega organa v prvih dveh letih delovanja. Šlo je za pobudo, ki je imela predvsem namen, da skrbno pregleda stanje sedanje, sodobne slovenščine glede na njeno strokovno in vsakdanjo pogovorno rabo.

V kratkem razdobju dveh let je razsodišče prejelo okrog 9000 pismenih in nešteto telefonskih pozivov o najrazličnejših jezikovnih problemih. Knjigo, ki zbira gradivo tega dvoletnega dela, sta izdali založbi Drava in Založništvo tržaškega tiska. V imenu slednjega je spregovoril Marko Kravos, ki je obrazložil nastanek publikacije. Majda Kovačič pa se je dotaknila nekaterih jezikovnih vprašanj slovenščine pri nas.

POKAL BRATSTVA TREH DEŽEL

V soboto, 2. marca, so se na Trbižu zbrali člani devetih športnih društev, ki gojijo alpsko smučanje, da bi se pomerili na tradicionalnem tekmovanju za Pokal bratstva treh dežel. Tekmovanje so letos priredili že četrtrič zaporedoma. Letošnja organizatorja sta bila SK Devin in SD Mladina.

Tekmovanja so se udeležila društva iz Koroške, Slovenije in naše dežele. Organizatorja sta kljub lepemu številu prisotnih društev pogrešala nekatere tekmovalce, ki običajno predstavljajo barve goriških smučarskih klubov.

Tekmovalci so se pomerili v osmih ženskih in osmih moških kategorijah, od »baby sprint« do najstarejših veteranov in dam.

Najbolje se je uvrstil SK Snežnik iz Ilirske Bistrice, ki je letos tudi osvojil pokal v trajno last, saj je že tretjič zaporedoma slavil zmago.

POMEMBEN USPEH OPENSKE HRANILNICE IN POSOJILNICE

Člani Hranilnice in posojilnice na Opčinah so na občnem zboru leta 1983 odobrili predlog, da v počastitev 75 letnice zadruga nabavi poseben rešilec za zdravstveno postajo, ki naj bi bila po tedanjih predvidevanjih ustanovljena na Opčinah. V ta namen so odobrili znesek 150 milijonov lir v poseben sklad.

Toda zdravstvene oblasti so kasneje sklenile, da zdravstvene postaje na Opčinah ne bo, zato so člani H. P. O. na naslednjem občnem zboru sprejeli sklep, da Hranilnica kupi in opremi poseben rešilec vrste U. M. E. (Unità mobile d'emergenza) in ga preda Italijanskemu rdečemu križu.

Konec februarja je do te slovesne predaje res prišlo. Najprej je rešilec blagoslovil openski župnik Viljem Žerjal, nakar so se zvrstili priložnostni nagovori predsednika Italijanskega rdečega križa iz Trsta odv. Galla, predsednika H. P. O. Pavla Miliča, podpredsednika deželne federacije hranilnic in posojilnic Marangona, predsednika tržaške Krajevne zdravstvene enote ing. Scarpe in županovega zastopnika odv. Traunerja.

Kulturni večer posvečen ženski in poeziji

V Ukmarjevem domu v Škednju je bil v nedeljo, 3. marca, lep kulturni večer, ki bi ga lahko označili za večer, posvečen ženski.

Pod naslovom »Pesem ženski« so nastopili številni recitatorji in recitatorke, pel je dekliški zbor Devin, ki ga vodi Herman Antonič, priložnostni govor Dušana Jakomina pa je bil posvečen liku škedenjske krušarice.

USPELA RAZSTAVA SVETOIVANSKIH NARODNIH NOŠ

V tržaški javnosti in, kar je še posebej razveseljivo, med šolsko mladino, je v prejšnjem tednu doživela velik uspeh razstava o svetoivanski narodni noši, ki so jo odprli 25. februarja v Peterlinovi dvorani med rednim večerom, ki jih prireja Društvo slovenskih izobražencev.

Po stenah Peterlinove dvorane so razobesili osem narodnih noš, ob teh pa še veliko spodnjih kril, trakov, lepo izvezenih rut, robcev, nekaj nakita in drugih čudovitih izdelkov, ki so jih z veliko potrpežljivostjo izvezle nadvse pridne vezilje. Tako so med razstavljenimi narodnimi nošami bili tudi primerki, ki so bili stari 160 let, »najmlajša« pa je imela 95 let.

Posamezne dele noše, njihov nastanek in pomen je predstavila Loredana Gec, ki je tudi recitala nekaj pesmi svetoivanske narečne pesnice Marije Mijot, ki je tudi sama za uvod v domače vzdušje povedala eno svojih pesmi o Trstu.

Razstava je bila pomembno kulturno in etnografsko delo. Ko si je obiskovalec ogledoval umetno izvezeno motive, ki so krasili rute in noše sploh, si ni ustvaril samo mnenja o plemenitem okusu pri vezanju teh okraskov, ampak je lahko tudi spoznal družbeno ozadje, v katerem so te noše nastale. Razstava nas je opozorila na veliko obredno moč teh noš. Moč, ki jo neokrnjeno ohranjajo še danes, saj si ne moremo predstavljati praznika, cerkvenega ali posvetnega, kjer ne bi prav narodne noše ustvarile posebno slovesnega vzdušja. Tudi tako so namreč ta oblačila dragocene priče slovenske kulturne prisotnosti na teh tleh.

Iz govora so si poslušalci lahko ustvarili plastično podobo teh žen in deklet, ki so s peko kruha, pa čeprav na izrazito obrtniški ravni, pomagale zaokrožiti borne družinske dohodke. Škedenjski kruh je namreč pomenil važno obrt v vasi, zaradi svojega odličnega okusa pa je zaslovel daleč naokoli. Znan je je n.pr. zgodovinski podatki, da so o škedenjskem kruhu in seveda o pridnih Škedenjkah govorili že leta 1756 na Dunaju, še prej pa so ga hvalili po vsem Trstu in daleč naokoli. S to domačo dejavnostjo so bile povezane še druge obrti, od zidarjev, ki so pripravljali in popravljali peči, kovačev, mizarjev, pletilcev košev in tudi Čičev, ki so vozili drva za peko kruha. Domača obrt krušaric pa je propadla z letom 1954, ko je oblast prepovedala domačo peko in prodajo škedenjskega kruha, kot je to bila stoletna navada v tem delu tržaškega predmestja.

Za krušaricami so danes ostali številni izrazi in veliko predmetov in orodja, ki pričajo o bogati ljudski kulturi v Škednju. Škedenjski etnografski muzej opravlja v tem smislu zelo pomembno vlogo.

Kot smo slišali, pripravljajo v Škednju tudi obširnejšo študijo, posvečeno krušaricam, ki naj bi osvetlila lik slovenskih žensk in obenem ohranila spominu del naše kulturne dediščine.

—□—

PREJELI SMO:

LITERARNI NATEČAJ GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

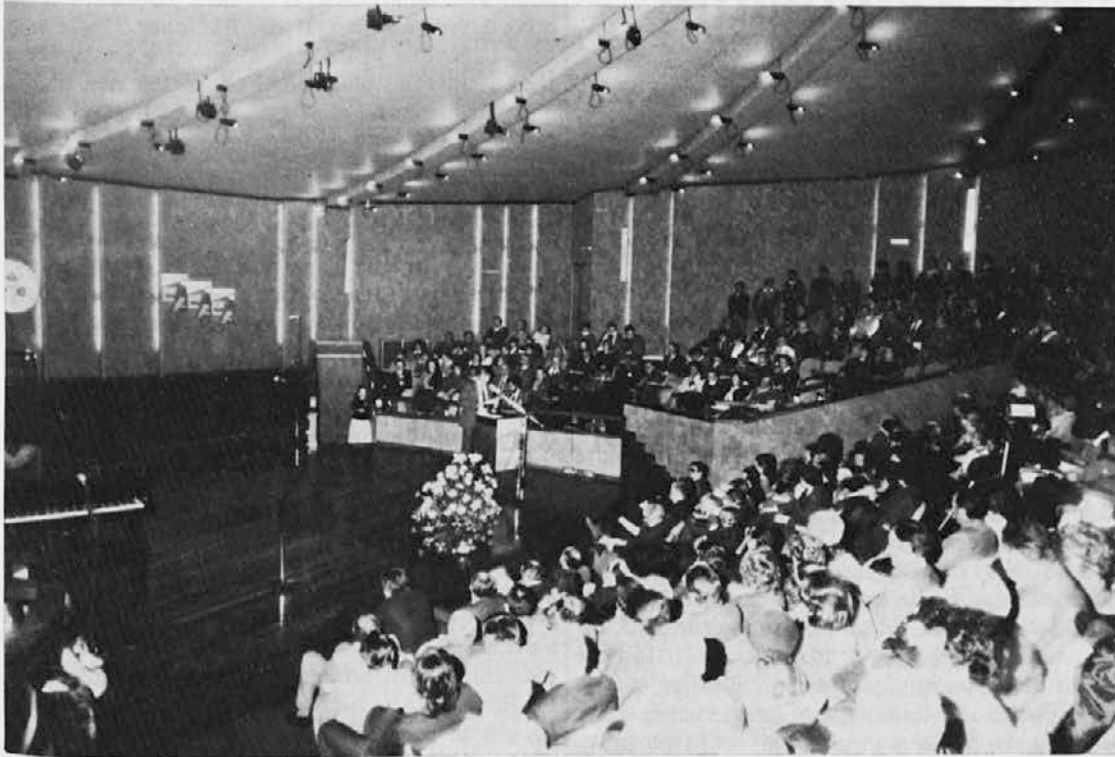
1. Ob svoji 60-letnici Goriška Mohorjeva družba razpisuje nagradni literarni natečaj za leto 1985. Natečaj velja za izvirno še neobjavljeno povest ali roman ali skupino črtic v slovenskem jeziku in poljudne vsebine. Obseg od 180 do 230 tipkanih strani.
2. Rokopis je treba v dveh čitljivih tipkanih izvodih ali fotokopijah poslati na naslov uredništva GMD: Riva Piazzutta, 18 - 34170 Gorizia - Gorica, Italia — do 30. septembra 1985. Podatki o avtorju in naslov ter predlogi naj bodo v spremnem pismu.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. prof. Martin Jevnikar, prof. Marija Češut, prof. Jožko Vetrih in tajnik dr. Jože Markuža. Mnenje komisije je dokončno.
4. Na razpolago so sledeče nagrade: prva nagrada 1.000.000 (milijon) lir, druga nagrada 500.000 lir.
5. Natečaja se lahko udeležijo vsi slovenski pisatelji ne glede na njihovo bivališče, upoštevati pa morajo načela krščanske etike. Izid natečaja bo javljen ob predstavitvi Mohorjevih knjig za leto 1986 v Gorici.

—□—

DAROVI IN PRISPEVKI

V tiskovni sklad Novega lista sta darovala: Ela Kakes (Nabrežina) 5 tisoč lir; Bazilija Stanta (Medja vas) 10 tisoč lir.

Proslava 10-letnice delovanja Slovenske skupnosti na Goriškem

Deželni avditorij v Gorici je bil v nedeljo, 25. februarja, zaseden do zadnjega kotečka. Veliko ljudi se je udeležilo proslave ob 10-letnici ustanovitve Slovenske skupnosti na Goriškem.

V prisotnosti številnih političnih in kulturnih osebnosti iz zamejstva in predstavnikov italijanskih strank se je proslava začela z nastopom mešanega pevskega zboru »Lojze Bratuž«, ki je pod vodstvom

zbor Slovenskega prosvetnega društva iz Borovelj, ki je zapel tri koroške pesmi in tudi znano Prelovčevno pesem »Oj, Doberdob«. Med nastopom pa je pozdravil in izrekel priložnostno čestitko predstavnik koroške enotne liste Karel Smole. Sledil je pozdrav deželnega tajnika SSk dr. Andreja Bratuža.

Posebno je vžgal nastop ajdovskega zboru »Srečko Kosovel«, ki ga vodi Koloini. Zapel je »Oj, Triglav moj dom«, »Morje Adrijansko« in še Vrabčevno priredbo »Bilečanke«.

Slavnostni govornik na zborovanju je bil pokrajinski tajnik Marjan Terpin. Po kratkem zgodovinskem pregledu političnega nastopanja stranke na Goriškem je svoj govor osredotočil na aktualne proble-

me, zaključil pa s sporočilom mladini, ki mora postati dedič dosedanjega dela.

Slovensko pesem na Tržaškem je častno predstavil moški pevski zbor od Novega svetega Antona v Trstu, ki ga vodi Edi Race. Sledili so pozdravi goriškega župana Scarana, predstavnika pokrajine, deželnega podtajnika KD Barbina, predstavnika goriških socialdemokratov Gruntarja, senatorja Battella, Mirka Primožiča za SKGZ in Marije Ferletič, predsednice SSO.

Prireditve ob 10-letnici delovanja Slovenske skupnosti na Goriškem je zaključil nastop moškega pevskega zboru »Mirko Filej« iz Gorice, ki ga vodi Zdravko Klanjšček.

—□—

SESTANEK MED KD IN SSK V GORICI

V okviru rednih stikov, ki jih ima Slovenska skupnost na Goriškem z vsedravnimi političnimi strankami, sta se pred dnevi sestali vodstvi Krščanske demokracije in Slovenske skupnosti. Sestanek je bil predvsem zato pomemben, ker je pokrajinsko vodstvo KD prevzel mladi tajnik Crisci, ki je na zadnjem pokrajinskem kongresu nasledil Tomatu. Crisci je tudi vodil delegacijo KD na sestanku z odposlanstvom SSK, ki so ga sestavljali pokrajinski tajnik Marjan Terpin, dr. Mirko Špacapan in dr. Karel Brešan.

SSk sodeluje, kot znano, s KD in ostalimi večinskimi strankami (PSI, PSDI in PRI) na pokrajinski in občinski ravni v Gorici, kjer prihaja tudi do nesoglasij, zlasti kadar gre za nekatere specifične slovenske probleme, čeprav je treba priznati, da sta sodelovanje in upoštevanje slovenskih problemov precej napredovali, tako da so se nekatera vprašanja že uredila (prometni smerokazi, podpore društvom, šolstvo itd.).

Na sestanku sta se odposlanstvi temeljito pogovorili o zaščitnem zakonu, posebno pozornost pa sta posvetili šolskim problemom, saj je treba v goriški občini čimprej rešiti predvsem vprašanje prostorov za potrebe slovenskih srednjih šol. Med pogovorom se je izkazalo, da je tudi KD pripravljena sprejeti v tem smislu stvarne ukrepe.

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti v Gorici se toplo zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je slavlje ob 10-letnici SSK na Goriškem tako dobro uspelo.

Posebna zahvala naj gre zborom in dirigentom Stanku Jericiju, Romanu Verdelu, Klavdiju Kolojinju, Ediju Racetu in Zdravku Klanjščku, ki so s svojimi nastopi pravilno osmislili manifestacijo. Zahvaljujemo se nadalje napovedovalki Barbari Rustja in števerjanskim dekletom in ženam, ki so za nastopajoče pripravile okusno zakusko.

Prav vsem zares iskrena hvala.

Pokrajinsko tajništvo
SSK - Gorica

Stanka Jericija med drugim zapel znano slovensko narodno pesem »Lipa«. Sledil je pozdravni govor predsednika pokrajinskega sveta SSK za Goriško Gradimira Gradnika.

Organizatorji so si večer zamislili tako, da so govorom sledili nastopi zborov, ki so prihajali z vsega našega narodnega ozemlja; tako je bil drugi na vrsti moški pevski

M. F. Kotalkarsko društvo »VIPAVA«

Nekako pred 10 leti so v naši (goriški) pokrajini začela delovati kotalkarska društva, v katerih so se udeleževali mnogi mladi.

Prvo kotalkarsko društvo je nastalo v Štandrežu. Obiskovali so ga sprva samo Štandrežci, pozneje pa so se tudi sovodenjski otroci pričeli zanimati za ta šport in hodili trenirati v sosednjo vas.

Ker je ta šport navdušil mlade, so se na Peči odločili, da zgradijo kotalkarsko ploščo. Z gradnjo so pričeli leta 1974, junija naslednje leto pa je 60 malih kotalkarjev s Peči stopilo prvič na kotalke.

Trenirala jih je Majda Ahlin iz Nove Gorice. Leto pozneje so se celo poletje pripravljali na odkritje plošče, ki je bilo 3. septembra 1977.

Poleg domačega društva se je udeležilo še deset klubov iz dežele Furlanije - Julijske krajine iz sosednje Jugoslavije.

Ker je imela ta revija izreden uspeh, so jo ponovili nekaj tednov pozneje v Ron-

kah, Novi Gorici in Gorici. Od tistega leta dalje je pričelo društvo tekmovati in nastopati v treh prvenstvih v mladinskih igrah, od občinskih vse do vsedravnih.

Ze od leta 1977 je društvo včlanjeno v kotalkarski zvezi F.I.H.P. (C.O.N.I.). V okviru le-te so na deželnem prvenstvu dosegli zelo lepe uspehe, ter v zvezi A.R.C.I. - U.I.S.P.

Od leta 1978 do 1980 je kotalkanje vodila Jadranka Kos, prav tako iz Nove Gorice. Takrat je mnogo otrok zapustilo treniranje, ker vaditeljica ni prihajala redno. Ostalo jih je kakih 30, ki so se udeleževali raznih tekmovanj ter dosegli dobre uspehe. Od teh je David Černic v letu 1981 postal deželni prvak, na vsedravnem prvenstvu pa je zasedel 5. mesto. V isti sezoni se je 5 atletov uvrstilo v tri kategorije na vsedravnem kotalkarskem prvenstvu v Potinodromu pri mestu Prato. Tudi tu so

dalje na 8. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Petdesetletnica orgel Akademije orgel za glasbo v Ljubljani

Glasbilo, ob katerem se vrši pouk orgelske igre v okviru AG v Ljubljani, je sredi meseca januarja ućakalo svojo petdesetletnico. Starost orgel torej nekako odgovarja starosti podpisane, le-ta pa usmerja pouk, zato je razumljivo, da je bil vedno pozoren na leto 1935, ki je napisano na orgelski omari. V Cerkvenem glasbeniku 58 (1935) je na str. 53 našel oceno novega instrumenta, ki je bila datirana s 14.1.1935. Podpisali so jo dr. Franc Kimovec, mons. Stanko Premrl in prof. Matija Tomc. Na začetku ocenjevalnega poročila je podana dispozicija 14-registrskih orgel, ki jih je naročila Glasbena matica v Ljubljani, zgradil pa jih je Franc Jenko kot svoj op. 18. Ugotovljeno je bilo, da so »posamezni registri značilno intonirani, pa vendar ne pretirano, tako, da se vsi vzorno lahko z drugimi kombinirajo (vežejo).

Principal 8' je poln, pa hkrati mehek, po svojem značaju se bliža lepotnemu vzoru našega slavnega Križmana (Silbermanna).

Dunajska flauta 8' je svetla, zelo voljna.

Gamba 8' je nežna, ker je nekoliko širše menzurirana, ima manj ostrine, tako da se bliža lepoti stare mehke viole.

Flauto traverso 4' poje kot izrazita flauta v orkestru, še igralčeva sapa se v srednjih legah čuje. Zelo lepo se meša z ostalimi registri.

Oboa 8' je v svoji orkestralni legi zelo značilna, ljubka, v nižji legi prehaja v značaj fagota.

Sesquialtera 2 2/3, 1 3/5, (druga kvinta in tretja terca nad temeljem) je za razne dražljive in originalne kombinacije neprecenljiva. Polnim orglam pa daje kornetovo širino.

Burdon 8' je gladek, nekoliko se oglašujoča druga kvinta mu daje življenje in značilnost.

Vox coelestis 8' je dvovrsten register: ena vrsta je Eolina 8' (ožje piščali), druga vrsta Dolce 8' (nekoliko širše, proti vrhu lijasto razširjene piščali). Gladek je, nevsiljivo valuje, za vsako kombinacijo uporaben, zelo nežen.

Dulciana 4' je tiha, sama zase neznatna, pa izredno uporabna za mešanje registrov; vsako vrsto nepričakovano lepo osvetli, tako da ne čuti mo oktave, ampak samo razjasnjen, osvetljen ton.

Principalino 4' je gladka, nekoliko tišja svetla principalova oktava.

Zvonček 2' + 1' (je) živ, zelo uporaben register v kombinacijah, kakor v polnih orglah, ki jim s Sesquialtero daje potreben blišč.

Subbas 16' je zelo srečno intoniran, tako da tudi polnim orglam — in zlasti še tem — daje mogočno podlago.

Burdon 16' je kombiniran iz Subbasa (12 najnižjih piščali ima slabjšo sapa) in Burdona v II. manualu. Za tišje registriranje je vse hvale vreden.

Burdonal 8' je kombiniran iz Subbasa, najvišjih 12 piščali je samostojnih.

Dobesedno citirani opis posameznih registrov lepo ilustrira natančnost ocenjevalcev, ki jih je v tem prekašal le p. Hugolin Sattner. Poročilo nadalje ugotavlja: »Funkcija je točna, da se dajo na orglah izvesti ritmične brzine kakor na klavirju z angleško mehaniko.« (Žal so danes orgle že dokaj razmajane in zelo kasnjajo v izgovarjavi, kar je mučno sodobnemu izvajalcu in poslušalcu,

ki sta razvajena ob zvoku sodobnih mehaničnih orgel.)

Med ugotovitvijo, da so »polne orgle mogočne, pa vendar mehke« je zdvomil že Stanko Premrl, ki si je na svojem izvodu cerkvenega glasbenika s svinčnikom napisal pripombo »ne preveč«.

Arhitekt J. Platner, ki je bil zadolžen za načrt orgelske omare, se je pri svojih zamislih opiral na dekoracijo Hubadove dvorane, v kateri so bile orgle postavljene. Kipe (herme) slovenskih orgelskih virtuozov G. Riharja, A. Foersterja in I. Hladnika, ki so krasili timpanon omare, je izdelal kipar Niko Pirnat. Zadnja ugotovitev, da orgle popolnoma ustrezajo šolskim in koncertnim namenom žal v celoti ni več veljavna.

Zelo sem bil radoveden, kakšen odmev je našla postavitev novih orgel v tedanjem dnevnem časopisju. »Slovenec« je v nedeljo, 13.1.1935 objavil blagoslovitev orgel in občni zbor Glasbene matice. Napovedano je bilo, da bo »po obredu zaigral naš najznamenitejši orgelski virtuoz msgr. St. Premrl.« V »Slovenec« z dne 16.1.1935 lahko preberemo naslednje poročilo: »Orgelski virtuoz msgr. Stanko Premrl je zaigral po več izbranih skladb treh naših orgelskih mojstrov-vzorov, Riharja, Foersterja in Hladnika, vmes pa je delni zbor GM pod vodstvom ravnatelja Poliča zapel nekaj novih zborovskih del. Ta glasbena prireditev je lepo uspela.«

Še več pozornosti je inauguraciji novega glasbila posvetil »Slovenski narod« tudi z dne 16.

januarja 1935. V poročilu z naslovom »Nov na-predek GM« in s podnaslovom »Svečana blagoslovitev novih orgel« je bilo zapisano, da je bil v torek (15.1.1935) občni zbor GM v Hubadovi dvorani, ki je zaradi blagoslovitve novih orgel dobil kar najsvečanejšo obliko. »Občni zbor je otvoril predsednik GM dr. Ravnihar. Po njegovem nagovoru je dr. Fr. Kimovec v slovenskem jeziku slovesno blagoslovil orgle. Pri tem mu je odgovarjal pevski zbor GM.« Po blagoslovitvi pa je msgr. Stanko Premrl zaigral na orgle po dve skladbi Riharja, Foersterja in Hladnika. Pri nekaterih je sodeloval pod vodstvom g. Mirka Poliča tudi mešani zbor GM.«

Stanko Premrl je torej smotrno izbral skladbe, ki so po svojih avtorjih odgovarjale dekoraciji orgelske omare. Poročevalec ponosno ugotavlja, da so matične orgle »do zadnjega koščka domače, slovensko delo.« Glasbilo si je GM mogla nabaviti le ob sodelovanju s Filharmonično družbo in konservatorijem. Slovesnemu dogodku so prisostvovalle nekatere odlične osebnosti iz tedanje slovenske kulture kot npr. Venturini, M. Hubad, J. Betetto, A. Lajovic idr.

Poročevalec ob koncu zapisa ugotavlja: »Blagoslovitev je bil nepozaben svečan akt, edinstven v analih GM.« Slovesni dogodek ni mogel ugasniti želje po koncertnih orglah v unionski dvorani. Težnji po zgraditvi koncertnega glasbila, ki je bila prisotna v ljubljanskih kulturnih krogih že pred prvo svetovno vojno, je bilo za-doščeno šele 1. 1982 z novimi Schukejevimi orglami v veliki dvorani Cankarjevega doma.

Danes, ko na AG že razmišljamo o možnostih nabave novega instrumenta, še vedno lahko zaključujemo, da petdeset let stare, že dokaj »utrujene« orgle, ki so bile po vojni predstavljene v podstrešno sobico stare realke še vedno služijo namenu, zaradi katerega so bile zgrajene: vzgoji mladih organistov. **Hubert Bergant**

Trinkov koledar za leto 1985

Kot smo na kratko že poročali, je kmalu po novem letu izšel Trinkov koledar, ki ga je tudi tokrat uredil Jožko Kragelj, natisnila pa tiskarna Budin v Gorici. Izdajatelj je Kulturno društvo »Ivan Trinko« iz Čedad, odgovorni urednik pa duhovnik Mario Gariup.

Koledarček ostaja zvest tradicionalni zasnovi: uvodoma je natisnjen kalendarijski del s posameznimi meseci in navedbo svetnikov oz. praznikov za vsak posamezni dan, sledijo članki, ki govorijo v glavnem o preteklosti te najzahodnejše slovenske dežele, zlasti še o liku msgr. Trinka. Tako so na začetku natisnjena tri pričevanja iz različnih obdobij, ki vsako na svoj način osvetljuje osebnost tega velikega Slovenca. Iz časopisa »Slovanski svet«, ki je pred prvo svetovno vojno izhajal na Dunaju, je ponatisnjen krajši zapis Marice Nadlišek o skupnem potovanju s prijatelji in msgr. Trinkom na Veliko noč iz Čedad na Trémun. Članek je bil prvič objavljen v Slovanskem svetu 15. maja 1896 in nam na izredno zanimiv način približa razmere v Beneški Sloveniji, značaj tedanjih domačinov in še posebej Ivana Trinka. Podobnega značaja je tudi ponatis pogovora s tem znamenitim beneškim Slovencem, ki ga je za revijo »Čas« leta 1923 pripravil Alojzij Res; v njem zvemo marsikaj novega o Trinkovi mladosti, njegovih prvih stikih s slovensko kulturo in sploh o zaslugah pri medsebojnem seznanjanju s kulturnimi dobrinami med Slovenci in Italijani. Iz tržaške Mladike je ponatisnjen pogovor z msgr. Trinkom, ki ga je s takrat devetdesetletnim očakom imel prof. Jo-

že Peterlin, 25. januarja 1953 pa ga je prenašal tržaški radio.

Mladi umetnostni zgodovinar Borut Uršič, ki se ukvarja z raziskovanjem »zlatih oltarjev«, značilnih zlasti za konec 17. in začetek 18. stoletja, je na Kobariškem in v Beneški Sloveniji naletel tudi na dve imeni domačih mojstrov, rezbarja Jerneja Vrtava in slikarja Luka Šarfa. Oba sta bila doma iz Kobarida, njuno delo pa je pomembno zato, ker dokazuje tesne kulturne zveze med kraji v Posočju in Beneški Sloveniji že v preteklosti, hkrati pa je odkritje imen obeh mojstrov pomembna obogatitev slovenske umetnostne zgodovine nasploh.

Sledi skupina člankov, ki posegajo predvsem v cerkveno življenje. Tako najdemo tu zapis o zlatomašniškem jubileju pre Maria Laurenciga, za tem prispevkom je v celoti objavljen govor pre Emila Cenciga na tem slavlju. Zdravko Reven se spominja duhovnika Antona Cuffola iz Laz in navaja del njegovega pisma iz leta 1953, v katerem mu poroča o praznovanju božičnih praznikov v svoji fari, Emil Cencig pa piše o pobudi v spomin pok. Rinu Markiču, do katere je prišlo v daljni Tanzaniji. Tam namreč misijonari beneški Slovenec pre Emil Chiuch, ki je predlagal, da bi z denarjem, nabranim v Beneški Sloveniji, v Afriki, kjer službuje, postavili zidano hišo domačinom v zgled, imenovali pa bi jo po Rinu Markiču. To se je res zgodilo predlanski, ob tej priložnosti je tja odpotovalo posebno zastopstvo iz Benečije pod vodstvom pre Aze-

Sodobno kmetijstvo

Vplivi na mlečnost krav v različnih letnih časih

Slovenski kmetje predajajo odjemalcem mleko vse leto precej enakomerno. A skoraj nihče ne razmišlja o tem, kdaj in v katerem obdobju oziroma sezone je pridobivanje mleka najcenejše. Na kmetijah, kjer krmijo živali vse leto v hlevu večinoma s konzervirano domačo krmo, to je s senom in silažo, je to drugače kot na tistih, ki živali poleti pasejo. Pri hlevskem krmljenju mora biti osnovna domača krma zelo dobra in pridelana čim ceneje. Tudi problemi časovne razporeditve telitev preko leta niso tako žgoče. Najugodnejše je, da so telitve enakomerno razporejene preko leta, ker je tako obremenjenost delovne sile v hlevu enakomerno porazdeljena.

Popolno drugače pa je na kmetijah, kjer so uvedli pašno kosno rabo travniških površin in morajo pašo čim bolj izkoristiti, da se izognejo porabi dragih močnih krmil.

Analize so pokazale, da dajo največ mleka kmetije z dobrim vpeljano čredinsko pašo. Pasti začnejo krave štiri mesece po telitvi in tako dobijo živali dobro krmo prav takrat, ko jo najbolj potrebujejo. Te kmetije dosegajo na leto povprečno mlečnost v čredi 5 do 6 tisoč kg mleka na kravo v enem letu, nekatere pa še več.

Na nekaterih kmetijah se je zaradi nepravčasne obrejitve v treh letih čas telitev premaknil iz prvih mesecev leta proti poletju. Zato je precej krav zasušeni

tedaj, ko se začne paša in bi bilo pridobivanje mleka najcenejše. Na teh kmetijah bo treba ugotoviti vzroke nepravčasnih obrejitve, da se doba med dvema telitvama ne bo še podaljševala. Vzrok je lahko pomanjkljivo pokladanje rudnin, ali kaj drugega.

Čredo in gospodarjenje na kmetiji je treba pregledati in začeti čredo obnavljati. Treba je že pri vključevanju prvesnic v čredo paziti na to, kdaj bodo telile oziroma osemenjovati telice, ki jih namenjamo za obnovo črede tako, da bodo telile ob pravem času. Čas telitev urejajo na poseben način kmetije, ki poleti pasejo krave na planinah. Na Tolminskem se približno 60 odstotkov krav pase skoraj 4 mesece v planinah tudi do 1400 metrov visoko. Večina teh krav teli že v zadnjih mesecih leta, od polovice oktobra naprej. Tako pridejo dobre molznice na zgodnjo pomladansko pašo na nižinskih travnikih. Živali, ki so pozneje telile in pridejo na visoko planinsko pašo kmalu po telitvi, zaradi strmega terena in telesnega napora ne morejo dajati toliko mleka. Zato je izguba precejšnja. Kmetije, ki krmijo poleti v hlevu z zeleno krmo z njiv in travnikov, lahko največ mleka pridobijo prav tedaj. Čas telitev morajo urediti tako, da bodo molznice dobile dobro zeleno krmo po telitvi.

Z. T.

TRINKOV KOLEDAR ZA LETO 1985

■ nadaljevanje s 6. strani

glia Romanina, župnika na Liesah. Iz zapuščine Antona Vuka iz Mirna pri Gorici je objavljen del dokumenta, ki ga je sestavil duhovnik Anton Cuffolo; v njem je zbral in komentiral rezultate italijanskega ljudskega štetja v Beneški Sloveniji leta 1921, ki je še upoštevalo občevalni jezik. Čeprav štetje ni bilo povsem objektivno, pa je pokazalo na slovensko večino v beneškoslovenskih občinah.

Članek Slavice Plahuta o partizanskih šolah v Beneški Sloveniji sega v polpretekli čas, točneje v leto 1944 oz. 1945. Izidor Predan pa nas z opisom osebnih vtisov o lanskim majski manifestaciji v Gorici privede v današnje dni. Trinkov koledar se zaključuje z obširnimi prispevki Milka Matičetova »Jozafat in Barlaam v Reziji«. Gre za rezijansko različico znamenite vzhodnjaške zgodbe, ki se je v srednjem veku razširila po vsej Evropi, dr. Matičetov pa jo je v Reziji slišal iz ust domače pravljničarke Tine Vajtove s Šolbice (1900-1984). Zgodbo je Matičetov objavil v rezijanskem narečju in knjižni slovenščini ter jo opremil z obširnimi komentarjem.

V letošnjem koledarju najdemo še prilžnostno pesem Ljubke Šorli o Beneški Sloveniji, več citatov s pomembnimi mislimi Ivana Trinka, ki se dotikajo zlasti narodne in verske zavesti, kot običajno pa je tudi tokrat bogato ilustriran s fotografijami, ki imajo precejšen dokumentarni pomen. Čeprav skromen po obsegu, nam tudi letošnji koledarček približa pomembne del preteklosti najzahodnejše slovenske pokrajine, morda bi si v njem želeli nekoliko več dokumentacije o sodobnem utripu beneških Slovencev, zlasti kar zadeva kulturno, gospodarsko in sploh družbeno udejstvovanje.

M.

Bojan Brezigar:

Varianta Splošnega regulacijskega načrta v devinsko-nabrežinski občini

IV.

Poleg omenjene obrtniške cone smo mislili, da je primerno določiti tudi mešano obrtniško in trgovsko cono na velikem zemljišču med pokrajinsko cesto in avtocesto ob sosljanskem vozlišču. Gre za sredinsko območje, ki je zelo primerno za ta namen, je pa zasebna last in morajo biti tudi pobude zasebne. Ne bi bilo namreč prav, da bi občina monopolizirala na občinskem zemljišču vso obrtniško dejavnost, ne da bi dopustila privatne pobude, o katerih pa sem, na osnovi dosedanjih izkušenj dokaj skeptičen.

O industrijski coni ni kaj dosti povedati. Parnični smo dopustili ves prostor, ki ga je želela in potrebovala in ne preostane nam drugega, kot da izrazimo upanje, da bi se ta industrija, ki zaposluje številne naše občane, lahko primerno razvijala in bi lahko povečala svoje dejavnosti. Uprava z veliko pozornostjo sledi vsem dogajanjem v zvezi s to industrijo in je imela že večkrat prilžnost, da dokaže svojo občutljivost tudi za probleme tehničnega značaja. Mislim, da tudi varianta odraža to občutljivost.

Enake so ugotovitve v zvezi z območjem namenjenim kamnarski dejavnosti, to je dejavnosti, ki je najbolj tipična za našo občino in ki bi jo bilo treba poglobljeno preučiti, tudi zato, da preverimo možnosti neposrednih ali posrednih posegov občine v tem sektorju. Vendar menim,

da bi obravnavanje tega vprašanja v teku razprave o regulacijskem načrtu pretirano obremenilo razpravo, poleg tega pa pogrešam nekatere podatke v zvezi s proizvodnjo in s trgovanjem s kamnom, brez katerih je nemogoče o tem govoriti z določeno gotovostjo. Omejil se bom torej na to, da povem, da varianta potrjuje območje kamnarske dejavnosti, ki ga ne deli v manjše cone in predvideva dovolj širok normativ, da zagamči čimvečji razvoj.

ZA RAZVOJ KMETIJSTVA BREZ NARAVNIH PARKOV

Med produktivne dejavnosti sodi tudi kmetijstvo. Sedanji regulacijski načrt namenja kmetijstvu veliko prostora, ki ga deli na dve coni: kmetijsko cono A, ki je zaščiten z državnim zakonom, in kmetijsko cono B, v kateri so dovoljeni samo kmetijski posegi ali z lotizacijami tudi agrituristični posegi.

Medtem se je deželna zakonodaja o tem vprašanju bistveno spremenila. Občine naj bi po deželnem navodilu določile razmejitve zaščitene območij in deželni urbanistični načrt je predlagal ustanovitev parkov, ki bi bili razdeljeni v manjše cone.

Po dolgi in poglobljeni razpravi, ki smo jo sintetizirali na srečanju najpomembnejših predstavnikov, ki so zainteresirani za vprašanje trža-

škega Krasa, srečanju, za katerega je dala pobudo in ga je organizirala pred nekaj meseci Gorskak skupnost in na kateri je prišla do izraza usmeritev, da ne vključimo parkov v regulacijske načrte treh kraških občin, smo sklenili, da osvojimo to usmeritev. Mislim, da je bil ta sklep velika politična zmaga kraškega prebivalstva, ki je od vsega začetka zavračalo park, v katerem je videlo novo nevarnost za svojo lastnino, ki jo je stoletje ščitilo in vzdrževalo, ravno zemljo, tako revno, da je niso hoteli niti fašistični koloni, ki so bili poklicani sem z namenom, da italijanizirajo te kraje. Vendar pa ima morda prav zaradi tega zemlja za naše prebivalstvo večjo, skoraj mitično vrednost, in je vez, s katero je zasidrano v naših vaseh, v svojih rodnih hišah. Predlog o naravnem parku sicer ni jemal prebivalstvu te zemlje, ampak mu je onemogočal, da bi z njo svobodno razpolagalo, da bi jo po potrebi spreminjalo, da bi spreminjalo način obdelave, da bi se je posluževalo za sečnjo. Dejansko bi bila to publicizacija. Res je, da zakon predvideva finansiranje za razvoj parkov in tudi za razvoj produktivnih dejavnosti v parkih. Vendar pa je prišlo v vseh teh dolgih letih na Kras za kmetijstvo le nekaj drobtinic. Tako ni bilo nobenega pomembnega posega, kot bi lahko bil na primer kmetijski vodovod za namakanje in je torej povsem naravno, da človek sklepa, da primanjkuje politične volje, da bi prišlo do posegov v korist razvoja na kraškem teritoriju. In parki bi bili samo nov element zaprtosti do možnosti razvoja našega teritorija.

Naj mi bo še dovoljeno, da tu podčrtam, da odločno zavračam obtožbe tistih, ki, ker so uverjeni v izzivalno definicijo »zelenje je last vseh« (in ne vem, zakaj to ne velja za tiste dele zele-

Kotalkarsko društvo »VIPAVA«

■ nadaljevanje s 6. strani

dosegli lepe uspehe: v kategoriji pomlad 11. in 35. mesto, v kategoriji (pomlad) naraščajnikov 10. in 12., in v kategoriji mladincev šesto mesto.

Društvo nima samo stikov s sosednimi furlanskimi društvi, temveč tudi z društvi, ki delujejo v matični domovini, in sicer z novogoriškim kotalkarskim klubom, s klubom Olimpija iz Ljubljane, s kotalkarskim društvom v Celju; na Hrvaškem pa z društvom Mladost in Medveščak v Zagrebu.

Leta 1981 sta pričeli vaditi pečanske oroke bivši kotalkarici Nada Devetak in Marisa Florenin.

Vsako leto je v okviru občinskega praznika tudi kotalkarska revija, kotalkarji pa nastopajo še na tekmah, ki jih priredijo drugi klubi. Med temi so klubi v Ronkah, Pierisu, Novi Gorici, Vidmu, Pordenonu in na Opčinah.

Letošnjega pokrajinskega prvenstva mladinskih iger so se udeležili štirje kotalkarji, ki so zasedli: 1. mesto Valentina Florenin, 1. mesto David Černic, 1. mesto Katja Tomasi in 3. mesto Barbara Kovic.

Dne 29. junija lani smo šli na dvodnevno tekmovanje »Rudarske svetilke« v Velenje, kjer so tekmovali najboljši kotalkarji iz Jugoslavije. Naši so se tudi tam odlično izkazali, saj so zasedli 1., 2., 3. in 5. mesto.

Potek tekmovanja:

kotalkarji se morajo najprej pomeriti med sabo v obveznih lokih. Te loke, ki so po navadi trije, izberejo tik pred tekmova-

njem, sodniki pa za vsakega dajo oceno. Po končanem obveznem programu se mora opraviti še prosti program. Vsak kotalkar mora opraviti svojo vajo, ki je dolga od 2,5 do 4 minute, odvisno od kategorije; nato jo sodnik oceni. Vse ocene seštejejo in nato sestavijo lestvico.

Seveda se kotalkarji trudijo in mnogo trenirajo, da dosežejo omenjene uspehe. Predvsem spomladi in poleti, ko imajo treninge skoraj vsak dan ali pa celo vsak dan po 2-3 ure. Še pred enim letom so morali na Peči skozi vso zimo trenirati na odprti plošči, kar ni bilo ravno prijetno.

Sedaj pa so se preselili v novo telovadnico v Sovodnje, kjer bodo trenirali vso zimo po 8 ur na teden. Spomladi pa, ko se bodo pričela tekmovanja, se bodo vrnili na odprto ploščo.

Društvo vsako leto organizira Miklavževanje v majhnih društvenih prostorih ter povabi poleg kotalkarjev tudi starše. Vsak kotalkar si izbere pesmico in jo v veseli družbi deklamira ali poje.

Poleg tega zabavnega večera se enkrat na teden sestane odbor ter razpravlja o raznih problemih društva, predvsem o tistih, ki se tičejo kotalkarjev.

Vsaka dva meseca po enkrat pa se sestanejo tudi starši ter razpravljajo o popravilih, ki zadevajo kotalke, o treningih med tednom ter o sporedu prihodnje revije.

Naj še omenim, da je predsednik društva Ivan Petejan, ki prizadevno skrbi za njegovo delovanje.

SEMINAR SLOVENSKEGA JEZIKA

Sindikata slovenske šole - Tajništvo Gorica sporoča, da bo tudi letos v Ljubljani Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, in sicer od 1. do 13. julija 1985. Poleg predavanj so na sporedu lektorske vaje, izleti ekskurzije in obiski muzejev in galerij. Sindikatu je Pripravljalni odbor poslal dve štipendiji za udeležbo pri seminarju. Interesenti naj na prostem papirju naslovijo na Sindikat zadevno prošnjo do 18. marca 1985. Prošnje smejo tudi osebno izročiti kateremukoli odborniku.

OKROGLA MIZA

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti prireja v soboto, 9. marca, ob 18. uri na svojem sedežu v Ul. Machiavelli 22 v Trstu okroglo mizo na temo: »Craxijeva vlada in globalna zaščita«.

Govorila bosta deželni svetovalec SSK dr. Drago Stoka in deželni predsednik SSK dr. Rafko Dolhar.

— □ —

V hudo krizo je na Tržaškem zašla tudi Tovarna velikih motorjev. Veliko delavcev je v dopolnilni blagajni, mnogim grozi odpust z dela. Italija je bila poklicala k življenju to tovarno in jo namestila pri Boljuncu v zameno za likvidacijo tržaških ladjedelnic sv. Marka in tržaškega arzenala. Po skoraj 20 letih prihaja na dan spoznanje, da tovarna pri Boljuncu ni bila takšna protidajatev, ki bi ustrezala likvidaciji ladjedelništva v Trstu.

— □ —

Strahotni potres v Čilu je v nedeljo, 3. t.m., zahteval 135 smrtnih žrtev; brez strehe je ostalo 150 tisoč ljudi.

nja, ki so jih drugi kupili in skrbno ogradili, česar naši ljudje niso nikoli delali, tako da do pred kakim desetletjem na Krasu ni bilo ograj razen kamnitih zidov), ponavljam, zavračam obtožbe tistih, ki hočejo nam pripisovati omejenost in zaprtost, ki jo verjetno vidijo v tem, da zavračamo predlog o naravnih parkih. Iskreno ne razumem, zakaj bi morali obtoževati z omejenostjo in zaprtostjo ljudi, ki poskušajo samo zaščititi svoje interese in svoje pravice, ljudi ki se upirajo zlorabi in nasilju, ljudi ki bi imeli pravico do podpore, a je ne uživajo, niti tiste podpore, ki je priznana drugim, njim enakim, nekaj kilometrov bolj daleč.

Po mojem mnenju, in o tem sem trdno prepričan, bi bila prav razširitev parka na vse kraško ozemlje prava zaprtost, nekakšna indijanska rezerva, kjer bi Kraševci, plemenski poglavar, sprejemal posamezne meščane, turiste na obisku in bi jim nastavljal roko v zameno, da se lahko fotografirajo z njim. In če bi tisti, ki to želijo, to tudi odkrito povedali, bi lahko vsaj diskutirali, vendar tega ne povedo. Vse je podrejeno nekakšnim razvojnim načrtom, izdelanim z nekakšnim javnim finansiranjem na zemljiščih, ki so zasebna last, ne da bi angažirali lastnike, ne posameznike ne skupnosti, in vse to z namenom, da bi omogočili domnevni zunanji turizem pod geslom »zelenje je last vseh«. Nevarnost teh predlogov se odraža na dva načina: prvič, pozablja se na zakonite interese krajevne skupnosti zato, da se zadosti interesom — in menim, da so tudi ti zakoniti — drugih ljudi, kar je go- lo prevladovanje močnejšega nad šibkejšim; drugič, ta koncept predpostavlja človeka pred naravo, kot če ne bi bil na našem Krasu prav človek tisti, ki je naravo ohranil. Ampak mi uprav-

ljamo tudi prebivalstvo, ne samo teritorij in temu prebivalstvu je namenjen načrt o katerem razpravljamo. To smo vedno trdili in to želim poudariti tudi sedaj.

Sicer pa se naše prebivalstvo ni nikoli uprlo pravični zaščiti narave. Zgovoren primer je zadnja afeta v zvezi s skalnato steno med Sesljanom in Devinom, ki jo je naša uprava hotela zaščititi s tem, da je v bistvu prepovedala dostop alpinistom. Nastal je val polemik in to prav med tistimi organizacijami, ki imajo kot glavni ali obrobni namen zaščito narave. In tako smo bili priča pravemu vrtiljaku organizacij. Kdor ščiti ptice, pravi, da mu odredba ustreza; kdor raziskuje kamnito sestavo tal, pravi, da se mora približati; jamarji želijo imeti dostop v jame; alpinisti se nočejo odpovedati nedeljskemu plezanju itd. Kadar pa je govor o Krasu, je zbor enoglasen: vsi soglašajo z naravnim parkom. Še več, nihče, in če se motim, vas prosim, da me popravite, ni nikoli trdil, da je na primer Seslanski zaliv naravna lepota, ki jo je treba ovrednotiti, ohraniti in dati vsem na razpolago. Proti železobetону v Seslanskem zalivu je tako dvignil svoj glas prav tisti, ki se je uprl parkom na Krasu, medtem ko naturalistične organizacije, ki so prav pred nekaj meseci dvignile ogromno prahu na Sardiniji, kjer je postal del obale zazidljiv z indeksi, ki so manjši od polovice stopnje zazidljivosti Seslanskega zaliva, vztrajno molčijo. Gre torej za enostransko politiko uperjeno na Kras, rekel bi proti Krasu, proti sistemom, kar še avtohtonega obstaja v naši občini. To je politika, ki zaudarja po perverznm in ker že uporabljamo močne besede, naj povem, da me med omejenostjo in perversnostjo pravzaprav omejenost manj zaskrbljuje.

Vem, da te besede marsikomu ne bodo všeč. Vendar so jasne, odkrite in iskrene besede. Moja angažiranost in angažiranost moje stranke v tej ali v drugih upravah ne more namreč v nobenem primeru mimo zadržanja, ki ga ima občinska uprava o vitalnih vprašanih razvoja naše občine. Mislim, da sporazum, ki ga je večina dosegla o tej tematiki, označuje naše delo, morda v največji meri, da je torej najpomembnejša značilnost načrta, ki ga predstavljamo in da je ta sporazum velika demokratična zmaga našega prebivalstva, izraz nepopuščanja deželnim zakonom, ki pod videzom razvojnih pobud odražajo izredno restriktivno vsebino.

Zaščiteni območja so torej omejena na nujno potrebna. Nekateri predeli v spodnjem delu občine, ki so posebno dragoceni in o katerih bom še govoril kasneje ter širok pas v gornjem delu skoraj izključno gozdne površine z nekaterimi spremembami v razmejitev glede na prejšnji načrt po katerem so bili vključeni v zaščiteni območje tudi nekateri produktivni predeli. Normativ v zvezi s tem je skrčen in prepušča odločitve zaščitnim in razvojnim načrtom, ki jih predvideva deželna zakonodaja.

Mnogo širši in bolj razčlenjen pa je normativ kmetijskih produktivnih površin, ki so razdeljene v gozdne površine, krajinske kmetijske površine in površine pretežno kmetijskega interesa. Kmetijska gozdna produktivna površina je sestavljena delno iz gorskih področij, kjer bi bila primarna dejavnost lahko še prisotna, a je potrebna posebna previdnost v zvezi z naturalističnim stanjem in s kočljivim hidrogeološkim stanjem. Gre za precej marginalna področja, kjer so kmetijske dejavnosti zelo omejene in omejene so tudi možnosti posega.

(Dalje)